

ROMANIA LIBERA

APARE IN TOATE ZILELE

ABONAMENTELE :

In CAPITALA:	Pentru 1 an	30 lei;	6 luni	15 lei;	3 luni	8 lei.
DISTRICTE:	36	18	10			
STRAINATATE:	48	24	12			

Articolii nepublicati nu se inapoiază

PENTRU ABONAMENTE, ANUNCIURI și RECLAME a se adresa :

In ROMANIA : La administratiune, Pasajul Român, Nr. 3 bis, București; și la corespondenții ziarului din județe.
HAMBURG : La *Adolf Steiner*, Gänsemarkt, 58, Biroul central de anunțuri pentru Germania.
Pentru FRANȚIA, ANGLIA, AUSTRO-UNGARIA și ITALIA : Se va adresa la *Agence Havas*, Paris.

ANUNCIURILE :

Linia mică pe pagina IV-a 30 bani
Reclame pe pagina II-a 5 lei. — Reclame pe pagina III-a 2 lei
— Scrisorile nefrancate se refuză. —

Pentru inserții și reclame, redacțiunea nu este responsabilă.

SCIRI TELEGRAFICE

DIN ZIALELE STREINE

Berlin, 22 Februarie.

Sgomotele despre retragerea ministrului de război Bronsart se ivesc din nou cu mare stăruință. — Se zice că proiectul de lege relativ la artileria va conține o cerere de 21 milioane.

Lisabona, 22 Februarie.

Guvernul portugez în înțelegere cu celelalte Puteri europene ce posed colonii în Africa, a dispus încetarea comerțului cu arme și muniții la vama de la Timor.

Petersburg, 22 Februarie.

Un articol apărut în organul societății slavofile pe aici *Slavianskia Izvestia* și slavofle de mitropolitul de Cherson și de Odessa, Nikanor, a produs o mare senzație în cercurile politice și bisericesti ale capitalei rusești. Mitropolitul susține în articol, că diplomația rusească n'a făcut bine, când și-a dat sprijinul aspirațiilor bulgarilor îndreptate spre despărțirea bisericii bulgare de biserică cea mare orientală ecumenică, prin care s'a creat o stare anticanonică în Bulgaria și cere, ca să se pue capăt șișmel bulgare și ca biserică bulgară să fie supusă iarăși patriarhatului ecumenic. Numai atunci se va putea pune capăt domniei Coburgului și a lui Stambulov.

Roma, 21 Februarie.

Un agent al siguranței publice, venit anume din Spezia, a arestat ieri pe cismarul Dimi, la care s'a găsit o lădiță cu dinamită. S'a găsit și alte lădițe cu dinamită într'un canal. În noaptea trecută s'a făcut mai multe arestări.

Cetinie, 21 Februarie.

Mitropolitul de Muntenegru, Mitrofan-ban, cu învoiala prințului Nicolae, a adresat preoților și călugărilor din Muntenegru o pastorală, în care dispune ca pentru vecie să se ție un Te-Deum solemn de mulțumire în ziua catastrofei de la Borki, ca această zi să fie o zi de rugăciune pentru națiunea muntenegreană, protejată tot-d'una de Rusia și de Casa ei domnitoare.

Londra, 21 Februarie.

Din Zanzibar se anunță: Sultanul a dat o proclamație în care se interzice importul și exportul, precum și comerțul de arme și muniții pentru Zanzibar și Pomba. Consulul britanic a ordonat tuturor supușilor englezi să observe această proclamație, alt-fel vor fi pedepsiți cu o mie ruble și două luni închisoare.

Constantinopol, 21 Februarie

Sâmbăta trecută poliția de aici aconfiscat o ladă mare plină cu arme, tocmai când era să fie încărcată pe un vapor ce se pleca la Trapezunt.

Constantinopol, 22 Februarie.

Antagonismul dintre toți miniștrii și ministru de finanțe Agop-pașa se accentuează tot mai mult și s'a agravat așa de mult, în cât se crede că un conflict manifest e inevitabil, mai ales că Agop-pașa vrea să pue mâna și pe conducerea tuturor întreprinderilor industriale, ce era până acum în mâna ministrului de lucrări publice și a mareșalului vizir. Cu toate succesele sale însemnate în timpul scurt al activității sale oficiale se crede ca probabil, că Agop-pașa va fi silit a părăsi postul de ministru al finanțelor și a se retrage iarăși în postul unui ministru al listei civile imperiale. Această eventualitate se va întâmpla mai ales dacă Agop-pașa nu va reuși să scape pentru casa statului tot prețul de cumpărătoare al liniilor ferate Haidar-pașa-Ismidt, asupra căruia ridică pretențiuni mai mult credibile. Ce e drept, de o cam dată Agop-pașa se bucură încă de încrederea absolută a Sultanului, pe care l'a căștigat pentru introducerea unui sistem rațional financiar.

Viena, 22 Februarie.

După cum se pare, toți cei cari au fost amestecați, de aproape sau de departe, în tragedia de la Meyerling, părăsesc Austria. Prințul Filip de Coburg va sta câte-va luni în Italia.

Bratfisch, vizitiul de la trăsura arhiducelui Rudolf, a fost trimis în Rusia cu misiunea să cumpere cai. Se crede că aceste cumpărători îl vor reține în timp de mai mulți ani departe de Austria.

Starea materială a sătenilor înainte de 1864 și starea lor de atunci încoace.

Acei cari au apucat și văzut cu ochii lor starea materială a sătenilor înainte de 1864 și de atunci încoace, se întreabă, adesea, dacă acea stare era mai bună de cât cea de astăzi.

Mulți cred că starea materială a sătenilor înainte de 1864 era mai bună, adică sătenii erau mai avuți și mai gospodari; fie-care sătean avea pământul trebuitor de hrană; avea pășune, fânețe, apoi avea fie-care o bună gospodărie: casă, acarete și vite. Să analizăm această cestiune spre a 'i vedea partea bună și partea rea, din care vom putea trage concluziuni referitoare la starea actuală.

Voiu trata această cestiune cu privire numai la sătenii din Moldova, fiind-că, ca fiu de sătean, am apucat și văzut prin mine însumi și timpurile dinainte de 1864 și de atunci încoace.

După regulamentul organic și legiurile privitoare pe săteni înainte de 1864, începând numai de la 1832, fie-care proprietar sau arăndaș de moșie era dator să dea fie-cărui sătean următoarele cantități de pământ: 10 prăjini pentru casă; 1 1/2 falce pământ de arătură, 40 prăjini fânețe și 20 prăjini imasă. Deosebit de aceea, fie-care sătean avea drept la 60 prăjini fânaș și 60 prăjini imasă pentru o păreche de boi. În ori ce caz proprietarul era dator să dea fie-cărui sătean, fânaș și imasă, numai pentru patru boi și o vacă.

Asemenea era dator proprietarul ca fie-cărui însurățel să 'i dea loc de casă cu 10 prăjini și pământul prevăzută mai sus. Proprietarii erau chiar obligați ca 2 treimi din moșie s'o rezerve pentru săteni.

Drept indemnizare către proprietar pentru pământul dat spre hrană, săteanul era dator: să facă 12 zile de muncă; o zi de arătură; două transporturi de lemne; 2 transporturi în depărtare de la 1 oră până la 8 ore; să dea ajutor la repararea acaretelor moșiei. Era lăsată și facultatea ca săteanul să plătească în bani această indemnizare, sau după cum se zicea în limbajul poporului: *să 'și răscumpere boerescul*.

De aci conchidem că sub această legislație, sătenii aveau totdeauna pământul necesar de hrană, atât pentru dinșii, cât și vitele lor. De aceea vedeai în fie-care sat, săteni bogăți având: casă, acarete, boi, vaci, cai, oi, erau ceace se zice cuprinși; în rar sat găsi ai locuitor care să n'aibă casă, doi boi și o vacă. Lângă fiecare sat, era imășul vitelor, și ocolul lor; fiecare sat avea vacariul său. Apoi, mai pe lângă fiecare sat, era câte o stână compusă din oile sătenilor. Primăvara până la începerea arăturii și fixarea fânețelor; toamna, după ridicarea recoltelor, vitele sătenilor pășteau moșia, și afară de locurile date lor.

Pe acolo unde proprietarii și arăndașii erau omenoși, sătenii o duceau și mai bine. Apoi, în acele timpuri proprietarii noștri ocupându-se mai puțin de politică, își căutau cei mai mulți ei singuri de moșie și nu o dădeau la atâtea parveniți și exploatare zăcași și neomenoși, așa că, proprietarii cultivând ei moșia în multe locuri serveau de povățuitori ai locuitorilor.

Deci în acele timpuri nu lipsa pământului era cauza suferinței să-

tenilor ci alte cauze, pe cari le voiu desvâli îndată. Tot acum voiu dovedi că nu lipsa pământului a adus împroprietărirea sătenilor la 1864.

Orce lege, fie bună, fie rea, dacă este aplicată cu sinceritate și bună credință, tot își are și efecte bune, salutare. Așa și cu regulamentul organic și legiurile de după dînsul respective la săteni, dacă ar fi fost aplicate esact și bună-voință, putea să 'și aibă efecte salutare și să nu reducă pe săteni în o stare așa de grea, că toată viața lor să muncescă pentru proprietar.

Proprietarii ca cei interesați, ca cei cari aveau nevoie de brațele sătenilor, au căutat tot-d'una să tălmăcescă legile în favorul lor. În mâna lor fiind puterea, în mâna lor fiind legea și aplicarea ei; în mâna lor fiind pânea și cuțitul, și-au făcut partea celui mai tare. Dinșii au interpretat indemnizarea datorită de săteni în favorul lor până în așa grad că au prefăcut-o în abus. Dinșii, având nevoie de brațe iar nu de bani, au prețuit indemnizarea sătenilor în muncă, în așa cantitate de lucru, în cât era imposibil de a o face în acele zile, dar în îndoit, întreit și împătrit. Ast-fel ei hotărâră că prin o zi de arătură, se înțelege aratul, și grăpatul a 14 prăjini; prin ziua de prașilă, înțelegeau prașitul a 12 prăjini, culesul, desfacutul și adusul păpușoilor la coșar; prin o zi de secere, înțelegeau seceratul a 16 prăjini, facearea snopilor și punerea lor în jumătăți, uscatul și prefacerea lor la caz de ploae, căratul snopilor și așezarea lor în gireadă. Pentru cosit, erau hotărâte 4 zile, pentru o falce, în care timp trebuia să cosească acea falce, să adune fânul, să l'ntoarcă și usuce la caz de ploaie, să l'pună în căpiți, iar căpițele să le care la fânărie și să le așeze în stog. Din aceasta rezultă că cele 12 zile de muncă se prefăceau în 24,36, 48 și adesea 72 zile de muncă pe an la boeresc. Apoi adesea sătenii erau scoși la boeresc, când aveau de lucrat recoltele lor, așa că a lor se stricău și cele boeresți înfloriau, cu alte cuvinte trebuiau să lucreze cu preferință boerescul, după cum este și astăzi cu legea tocmelor agricole, că întâiu trebuie să meargă săși facă angajamentul și după aceasta săși lucreze pământul lor. Atunci feciorii boeresți sau vatafii scoateu pe clăcași la muncă cu haramnicul, după cum astăzi, sub legea tocmelor agricole se scot cu cărărași. Nemuritorul C. A. Roseti, spre a mai îndulci legea tocmelor agricole, dăduse ordin, ca 2 zile pe săptămână să fie propriul pentru lucrul sătenilor.

Conchidem dar, că sub legiurile dinainte de 1864, nu lipsa pământului cauza miseria și suferințele sătenilor, dar abuzul proprietarilor cu zilele de muncă, încât sătenilor în unele locuri, le rămânea foarte puține zile de a 'și lucra pământul lor. Această stare trebuia să fuceteze deci odată; ea a încetat cu 1864.

Cari au fost motivele principale ce au adus pe 2 Mai 1864 adică împroprietărirea clăcașilor? Mai întâiu abuzurile ne mai pomenite ce făceau unii proprietari și arăndași cu zilele de clacă sau boeresc.

Al doilea, un alt motiv și mai puternic, săteanul pentru pământul dat de hrană muncia generații întregi, una după alta, fără ca dînsul să mai ajungă odată de a fi proprietar pe bucățica sa de pământ, pe care o

munca de sute de ani, ci era necentenit șerb, iobag, lăsat la capriciul proprietarului, ca îndată ce va voi să l'alunge chiar și de pe bucățica sa de pământ, pe care muncise zece de ani, lăsându'i abia casa de locuință sau expropriindu'l adesea și de aceasta prin o plată după aprecierea proprietarului.

Acestea sunt motivele care au provocat marele act a lui 2 Mai 1864.

De aceea chiar legea începe prin aceste cuvinte: „Sătenii clăcași sunt și rămân deplin proprietari pe locurile supuse posesiunii în întinderea ce se hotărâște prin această lege“. Iar proclamația domnitorului Alexandru Ioan Cuza, începe cu aceste cuvinte: „Sătenilor! De astăzi înainte sunteți stăpâni pe pământul vostru“.

Să vedem acum situațiunea creată sătenilor prin legea de la 1864, și care au fost consecințele împroprietării. După legea din 1864, fie-cărui clăcaș s'au dat următoarele cantități de pământ:

1) Săteanului cu 4 boi și o vacă i s'a dat: 5 falci, 40 prăjini; 2) Celui cu 2 boi și o vacă, 4 falci; 3) Celui cu o vacă sau palmas, 2 falci, 40 prăjini; iar pentru casă și grădina s'a dat fie-cărui sătean 10 prăjini adică aceea ce avea sub regulamentul organic.

Plata acestui pământ s'a făcut în 15 ani, așa că cel cu 4 boi și o vacă trebuia să plătească 47 lei noi pe an; cel cu 2 boi și o vacă, 33 lei noi; cel cu mânilă și o vacă, 26 lei noi; iar cei din munți erau dator să plătească pe fiecare an: cel cu 4 boi și o vacă, 33 lei noi; cel cu 2 boi și o vacă, 26 lei noi și cel cu mânilă și o vacă, 17 lei noi.

Prin urmare punctul de plecare a legii din 1864, a fost numărul vitelor ce posedă fiecare clăcaș pentru a l'fixa cantitatea de pământ ce trebuie să i se dea. Nu s'a căutat o basă ca cantitatea de pământ dată ca proprietate sătenilor să fie egală. Nu înțeleg motivele acestei clasificări și de aceea nici nu le discut; ia'u legea așa cum ni se presintă.

Să vedem ce a rezultat din modul împroprietării, așa cum era stipulat prin lege și care a fost poziția ultimă la care a fost redus cel împroprietărit.

Unul dintre defectele capitale ale legii din 1864, este că n'a admis împroprietărirea cu caracter permanent pentru fie-care sătean ajuns la majorat. Să admitem însă că pentru o reformă atât de mare, era destul atâtea; ba ceva încă și mai mult, căci prevedea împroprietărirea însurățelor. Cea mai mare cantitate de pământ dată unui sătean după legea din 1864, erau 4 falci și 40 prăjini. Să facem ipoteza că un sătean în momentul împroprietării la 1864 avea 4 băeți: unul de 16 ani, unul de 15, unul de 14 și unul de 13. De la 1864 până astăzi sunt 25 ani. Părintele, la etatea de 20 ani a fie-cărui fiu, i-a căsătorit după 6, 7, 8 și 9 ani de la data împroprietării. Dînsul a dat fiilor săi din cele 4 falci și 40 prăjini, părți egale, adică câte 75 prăjini, împărțite cele 4 falci și 40 prăjini la 5 capete. Dacă fiul cel de 16 ani în momentul împroprietării tatălui său, după 6 ani de la împroprietărirea, s'a însurat, și ar avea numai un fiu, ar fi astăzi de 18 ani, prin urmare pe cale de a se însura, sau chiar însurat și făcându'i și lui parte din pământul avut și el de la tatăl său, i-ar veni 37 prăjini. Prin acest mod,

pământul sătenilor împroprietării a mers tot divizându-se între succesori, încât unii au ajuns a avea câte 20, 30 prăjini, imposibil de a se susținea măcar o singură persoană de cum o familie întreagă. În asemenea stare ce trebuia să facă sătenii, atât cei lipsiți de pământ, cât și cei împroprietării, însă a cărora pământ acum, prin diviziune între fiu, era mai mult decât insuficient?

Negreșit că ei au trebuit să alerge la proprietarii ori arăndași, ca săși închirieze pământul necesar de hrană pentru ei și vitele lor. Proprietarii având nevoie nu de bani, ci de brațele sătenilor pentru ași cultiva întinsele lor proprietăți, nu voiau să primească bani în natură, ci evaluau prețul arăndeii pământului în muncă, angajând săteanul să facă proprietarului un număr de prăjini de arătură, prașilă, secere, coasă; transporturi etc. Fiind însă că acum nu mai era permis proprietarului or arăndașului să scoată pe săteni la muncă cu vatafi și feciorii boeresți, prin întrebuințarea sau aplicarea biciului, apoi, au intervenit de li s'au dat o lege a tocmelor agricole în cari toate condițiunile erau în avantajul proprietarilor, căci nu era fixat nici prețul muncii, nici prețul arăndeii pământului. Dupe această lege, sătenii ajunseseră căși vânduseră munca pe zece de ani și încă cu contract în regulă, ca să nu mai poată scăpa nici odată de urmărirea și execuție, așa că era mai rău decât sub clacă, căci atunci săteanul dacă nu voia să facă boeresc, nu i se da pământ de hrană și atâtea tot. Ca sancțiune a acestei legi, față cu angajamentele locuitorilor, s'a introdus execuțiunea prin cărărași. Este adevărat că cu timpul s'a mai îndulcit legea, admitându-se, că dacă săteanul nu vrea săși facă angajamentul, primăria să tocmescă lucrător pe seama lui. Dar cu ce preț? Pace, nu se spune.

Pe lângă acestea proprietarii noștri cei mai mulți ocupându-se cu politica, și-au dat moșile în arăndaș tuturor streinilor și parveniților: jidani, greci, șerbi, bulgari, etc. Tot așa a făcut și Statul cu proprietățile sale.

Aceste lighioane de streini, ca și cei mai mulți proprietari și arăndași români, profitând de nevoile sătenilor, din cauza lipsei de pământ, având în favorul lor și o lege de tocmel agricole, au exercitat asupra sătenilor o lăcomie, rapacitate și tiranie încât au produs criza de astă primăvară: revolta sătenilor; așa că astăzi ne aflăm în o criză agricolă foarte gravă, pe care trebuie numai decât s'o remediem.

Așa dar lipsa de pământ de hrană pentru săteni și vitele lor; o lege de tocmel agricole făcută mai mult în favorul proprietății; extorțiunile de tot felul din partea proprietății sau arăndașilor și o administrație rea sunt una din cauzele principale ale miseriei sătenilor.

Paralel cu această stare, trebuie să mai facem încă comparație între eficientatea vieții de atunci, și mergerea ei tot scumpindu-se. Asemenea o altă comparație între sarcinile ce avea atunci săteanul către Stat și între cele cari le-a avut de atunci încoace. Din acestea vom vedea că pe când mijloacele de hrană ale sătenilor, adică pământul, se împuțina pe fie-care zi, greutatea traiului, scumpetea obiectelor necesare existenței, valoarea pământului, sarcina dărilor; toate acestea au mers crescând,

iar plata muncii lor le-a rămas staționară sau a progresat foarte încet.

Este știut de toți, că dacă în aceste timpuri, față cu ieftinătatea obiectelor de hrană, săteanului îi ajungea un leu vechiu pe zi pentru dînsul și familia sa, astăzi nu 'i ajunge un leu nou; diferența este enormă ca și pe când leu vechiu valora 40 parale, leu nou valorează 108 parale sau 2 lei și 28 parale. Apoi tot așa au mers crescînd și obiectele de îmbrăcăminte și altele. Aci s'a mai furișat și un alt rîu, care în aparență deși se părea efin, însă în realitate era mai scump prin calitatea proastă: invaziunea articolelor industriei streine, ucigînd micile industrii casnice, cari erau cele mai bune, plus că mai agoniseau și profitate sătenilor. Tîrăncele au părăsit industriile casnice, făcîndu-se tributare articolelor industriei streine. Sub raportul dărilor, ce plătea un sătean pînă pe la 1860? Capitația, care era 32 lei pe an, cursul visteriei, atîta și nimica mai mult. Astăzi însă plătește 6 lei capitația sau căl de comunicație; 15—30 lei zilele de prestații dacă nu le lucrează în natură; 5% fonciar, plus zeciml către stat, județ, comună.

Cînd sătenii n'au pămînt, iar acei ce mai au este îmbucătățit în zecî de prăjini; cînd obiectele de traiu s'au scumpit în mod enorm, cînd sarcinile au crescut înzecit; cînd plata muncii a rămas mai aceeași: Cum poate să se mai îndoiască cineva că sătenii nu sunt în o stare de mizerie, pentru care trebuie luate numaidecât măsuri de îndreptare și ameliorare?

I. N.

SERVICIUL TELEGRAFIC 'AL ROMANIEI LIBERE,

— 23 Februarie —

Londra, 23 Februarie

Se anunță din Viena ziarulul Standard că regele Milan a trimis la Viena pe unul din agenții săi cari să explice ore-cari fapte cari ar fi putut deștepă temerile Austriei, și mai cu seamă trebuința care ar fi de a chema pe d. Ristiici la putere.

Londra, 23 Februarie.

Se telegrafiază din Odesa ziarulul Dalg-News că, după orecari știri, proiectul de reforme al comitelui Tolstoi ar fi părăsit, și că țarul însuși ar pregăti un nou proiect pe o basă mai liberală.

Viena, 23 Februarie.

O telegramă din Genua anunță ziarulul «Noua Presa Libera» că patru fregate cu elice germane au primit ordinul neașteptat de a pleca la Samoa.

Viena, 23 Februarie.

«Noua Presa Libera» confirmă din sorginte privată logodna apropiată a principelui Alexandru de Battenberg cu o cîntăreață din Darmstadt, d-șora Loisinger.

Viena, 23 Februarie.

Ziarele consideră noul cabinet francez ca putînd da naștere la tot felul de încurcături, fără perspectivă de durată. Ele cred că cel mult va putea trăi pînă după deschiderea Expoziției.

Paris, 23 Februarie.

Declarațiunea adresată Camerilor de noul cabinet, zice că Parlamentul va trebui să voteze înaintea separațiunea sa, bugetul și legea militară.

Guvernul consideră ca sarcina sa principală de a apăra și întări Republica. El va lua deci toate măsurile care vor putea să asigure menținerea ordinii legale, să zădărnicească și să înlăbușească la trebuință întreprinderile restrîmătorilor.

Paris, 23 Februarie.

Rusia a acceptat propunerea Franței de a repatria expedițiunea Acinoff pînă în Suez.

Berlin, 23 Februarie.

Se confirmă aci trimiterea unei escadre germane la Samoa.

Pedepsirea lui Mattoața nu va vătămă de loc relațiunea cu Engliera și America. Dreptul de intervenire al Germaniei nu 'i contestă nicăieri.

(Havas).

ADUNAREA dela HOTEL de FRANCE

Deputații și senatorii partidului liberal-conservator fuseseră nominal convocați Sămbătă seara la o întrunire în hotel de France. Resultatul ei nu trebuie să fi satisfăcut pe organizatori.

Este inutil de a raporta în detaliu spusele fiecărui deputat: în asemenea circumstanțe cu osebire „cuvîntul a fost dat omului ca să-și învelească gîndul”.

Doi rezultate dobîndite se degajază însă cu lumină:

1. D. Lascar Catargiu a declarat franc că refuză absolut orice concurs guvernului, și că e gata a lua răspunderea si-

tuiațiunii adresîndu-se la elementele de coalițiune cari formează opozițiunea-unită.

2. Miniștrii liberal-conservatori au declarat, unii fără nici o rezervă, cel de al treilea cu o mică rezervă, că nu aveau motive pentru a părăsi pe colegii lor din minister. În această privință, d. general Manu au afirmat fără ocoliri că dacă este gata a susține un guvern pur conservator, va combate însă de a doa zi un guvern de coalițiune. D. Lahovary a înfierat cu vorba de „trădare” fapta ce i se cere, ear d. Vernescu a spus că primind un mandat de la partidul liberal-conservator, el este gata a-l depune cînd partidul său i-ar cere-o.

Această corectitudine, care constituie adevărata probitate politică, a făcut așa de mare impresiune asupra asistenței că la momentul psihologic, cînd d. Apostoleanu a vrut să propoe o moțiune cu scop de a intrupa pe d. Vernescu cu d. Catargiu în aceeași acțiune, nu s'a mai găsit nimeni nici pentru a o susține, nici pentru a o semna.

Făț cu această agitațiune factice, față cu intrigile cari caută să compromită pe cutare sau pe cutare ministru, sau să sgîndărească micile și trecătoare incompabilități ce s'au putut ivi, atitudinea calmă și nepăsătoare a ministrului este cea mai bună dovadă și a dreptății lui și a imensei lui forțe morale.

Sub imboldirea unei constanțe nu s'a făcut o favoare, nu s'a acordat o singură destituire nemotivată, nu s'a recurs la cel mai mic act de corupțiune parlamentară, cari însoțesc tot-d'auna manifestățiunile unui regim în disperare.

Adevărații conservatori, pe cari ei mai momesc prestigiul d-lui Catargiu sau sentimentul luptelor din trecut, vor recunoaște—tîrziu sau de vreme—că este straniu conservatismul acela care n'are alt semn de raliment decît goana portofoliurilor și vînașoarea funcțiunilor, că este și mai straniu conservatismul al cărui reprezentanți în Cameră își dau mîna cu radicalii și antidinastici, ear ai cărui codaiși, afară din Cameră, se slujesc de agenții d-lui Nădejde!

FABRICA GOETZ

Senatul de la 3 Februarie.

D. ministru de externe, P. P. Carp.

D-lor senatori, în alte împrejurări poate că apostrofa vehementă cu care a terminat d. Fleva interpelarea sa m'ar fi mișcat, vî mărturisesc însă că es din trei zile de luptă în care am văzut natura omenească în toată goliciunea sălbătăciunii ei, încît aci cu toată vehemența d-lui Fleva m'ă găsesc ca într'o atmosferă mai lină și mai senină care a rupt virful armel cu care a voit să m'ă lovească d. Fleva.

În contra acusărei — care v'ă mărturisesc că pentru prima oară se ridică în contra mea — cum că așa și putut comite un act venal, ilegal, nu m'ă voi apăra nici odată, și nu m'ă voi apăra pentru două motive: 1. Pentru că eu cred că în asemenea materie fie-care nu atîrnă în ultima instanță de cît de propria lui conștiință; și mai cred încă un lucru, cum că nu toate acuzările de asemenea natură, chiar venind de la un isvor așa de autorizat ca acela al d-lui Fleva, sunt acuzări de judecător, ci sunt acuzări de adversar; ca judecător nu 'l primesc pe d. Fleva, și 'l recuz autoritatea.

Nu voi releva asemenea fina ironie cu care d. Fleva a zis că vreau să imitez pe Bismark.

În tesă generală, progresul nu se face de cît imitînd ceea-ce este mai bun de cît starea actuală, și noi cînd ne desvoltăm căutîndu-ne idealurile, este evident că aceste idealuri trebuie să le luăm din acele țări mai culte de cît noi și în special de la acei oameni cari au o reputațiune atât de mare încît să fim siguri că vom putea învăța de la dînsii ceva.

Ei bine, fie Bismark, fie Guizot, fie Pitt, de dînsii trebuie să 'l imităm; iar nu pe d. Fleva. (Apause).

Dar vii la fapte. D. Fleva zice: s'a comis o ilegalitate, s'a făcut un lucru care chiar dacă ar fi legal este dăunător intereselor țerei.

Ei bine, să studiam cestiunea sub aceste două puncte de vedere.

Mai întîiu zice că a fost o ilegalitate, pentru că aveam o lege, legea tarifului autonom, care, voină a protegea lemnele indigene, a impus la graniță o taxă prohibitivă, și susține că această taxă a fost decretată de lege numai și numai în interesul încurajării industriei naționale.

Cu toate că d. Fleva raportînd incidentul din Cameră dintre Goetz și Teille-rișul, ne-a făcut să înțelegem că nu tocmai interesul țerei a dictat această măsură, și că chestia dacă teille-rișul era în majoritate în Cameră, sau goetz-istul era mai important de cît nu crede d. Fleva.

Dar las aceasta și v'ă rog să notați bine că o taxă, în tesă generală, nu se poate admite ca bună, atuncî cînd ea — fără folos pentru producția interioară, pentru industria națională, — impune o sarcină grea consumatorului, și taxa de 15 lei pe metrul cub de lemn nu era menită numai de a protege industria lemnoasă indigenă; căci dacă ar fi fost numai aceasta, ea trebuia să fie mult mai jos, cît nu al nevoe de 15 lei pe un metru cub ca să protejă industria națională; și taxa aceasta era o prohibițiune care crea, în dauna consumatorului român, un adevărat monopol.

Dar, ori cum ar fi, acestea sunt considerațiuni generale, cari nu au nimic a face cu legalitatea lucrului. Este un tarif autonom de 15 lei pe metrul cub. Naște întrebarea: Avea sau nu guvernul drept în anume condițiuni de a scădea sau de a scuti pe cine-va de aceste taxe? D. Fleva zice că nu. Eu zic că da.

Să vedem acum, față cu legea, cine are dreptate. În urma legii tarifului autonom, a venit o lege care în dispozițiunile sale generale — v'ă mărturisesc că nu o prea aprob — însă e o lege, legea care protejează industria națională; această lege, în articolele citate de d. Fleva, „dă Statului dreptul de a scuti de taxele vamale, — tarifului autonom — ori ce materii prime cari nu se găsesc în țară sau nu se găsesc în cantitate îndestulătoare.

Prin urmare, acum nu mai este o cestiune de drept, nu mai e o cestiune de text de lege, e o cestiune de fapt; am ajuns acolo unde trebuie să ne întrebăm: Materia aceasta care se scutește este ea în țară? Și dacă este în țară, e în cantitate suficientă? Și s'a prevăzut oare-cari norme după cari trebuie să se constate și să se judece această cestiune de fapt, adică, dacă e în cantitate suficientă, sau dacă nu există în țară. S'a zis că camera de comerț, ea să judece.

S'a adresat deci la diferite camere d. comereci și la camera de comerț din Galați, și a cărui competență d. Fleva o neagă, D. Fleva presupune că Galați, care e cel mai mare punct de comerț de lemnărie, Galați unde se fac atatea afaceri, unde se desleagă atatea cestiuni de câștig și de pagubă ale industriei noastre lemnoase, Galați ca și camera de comerț de acolo nu poate să aibă, după părerea d-sale, elementele necesare spre a se pronunța în a-oastă materie și, prin urmare, nici autoritatea necesară pentru a da verdictul său.

Ce zice camera de comerț din Galați? Zice: „În județul Bacău sunt păduri, dar ele nefiind în apropiere de riurile Bistrița și Siretul, prin care se transportă cherestele în plute la Galați, produsul lemos al acestor păduri se consumă exclusivamente în interiorul țerei.

Și mai la vale: „... că de aproape un an de zile de cînd s'au supus la o taxă vamală de 15 lei metrul cub de lemn brut din Bucovina, ne m'ă convenind nici comercianților și nici fabricanților d'îl m'ă aduce, de la această dată nu am mai exportat pentru Orient (Turcia și Grecia) lemnul, producțiunea pădurilor din țară, de cît maximum zece la sută din ce se exporta mai înainte.

Iată ce zice camera de comerț din Galați.

Camera de comerț din Galați constată că, în urma tarifului autonom, comerțul lemnăritului a scăzut în acest oraș, că în urma tarifului autonom chiar vinzarea lemnelor din țară a descrescut și este mai mică de cît înainte; s'a pronunțat în sensul în care v'am citat.

Camera de comerț din Focșani s'a pronunțat contrariu; pe ce motive? Pentru că sunt 200 munți acoperiți cu păduri. Iată ce zice:

În special vorbind de județul Putna, Francaia numeră peste 200 munți acoperiți de păduri de brad, aproape 90 la sută molifi, păduri seculare nestrăbătute.

Sunt aci d-ni senatori din districtul Focșani și voi să întreb, v'ăzută-au acei 200 munți acoperiți cu păduri seculare? ..

D. P. Tufelnică. Sunt sate cari se duc două zile ca să ia lemne, fiind-că n'au păduri de fel; afară de o fabrică mică care are o pădure de 80 făci.

D. ministru de externe P. P. Carp. Vedeți care este autoritatea Camerei de comerț din Galați, și a acelei din Focșani care inventează munți și păduri cari n'au existat nici-odată!

Mai este camera de comerț din Iași. Nu știam că Iași este un district de munte; nu știam de și Iașan, că se face acolo un comerț de lemnărie!

În față cu autoritatea camerei de comerț din Galați, aserțiunea camerei de comerț din Focșani și Iași este fără valoare.

Cari sunt instanțele pe cari legea le prevede că trebuie să recurgem la ele ca să studiem cestiunea de fapt? Sunt silvicultorii.

Din memoriul celor trei silvicultori, care este un studiu științific la fața locului, rezultă că nu se găsesc lemne îndestulătoare în țară, că lemnul din Bucovina este preferat pentru export și că exploatarea pădurilor din raionul Bistriței a găsit o înlesnire și un deuseu la Galați.

V'am citit discuțiunea camerei de comerț din Galați și acum v'ă voi citi pasage din raporturile celor trei silvicultori, cari au fost însărcinați cu studierea cestiunii. (citește).

Prin urmare, asupra faptului, toate elementele ce avea la dispozițiune ministrul domeniilor, trebuia să 'l ducă la concluziu-

nea cum că materia primă nu este în cantitate îndestulătoare în țară de și sunt calități similare.

Naște acum întrebarea, la această cestiune de fapt, trebuia să se aplice legea sau ba? D. Fleva zice nu. V'ă mărturisesc că nu știu pentru ce zice nu: d-sa singur a zis că legea prevede că, atuncî cînd materia primă nu este îndestulătoare, trebuie să avem recurs la camerele de comerț și la silvicultori. Camera de comerț s'a pronunțat pentru părerea susținută de mine, silvicultorii asemenea, și totuși d. Fleva zice că s'a călcat legea. V'ă fac judecători, d-lor senatori, dacă aceasta este sau a fost veri-o călcare de lege?

Dar trec acum de la teoria aceasta, prin care v'am arătat cum este legea, la elementele de apreciere ale faptului, și vii la cazul special despre care este cestiunea.

S'a înființat la Galați o fabrică de cherestea cu un capital însemnat, fabrică care nu se putea alimenta numai cu lemnele ce se pot găsi în țară la noi, și care dacă ar fi trebuit a se servi exclusiv numai cu aceste lemne atuncî că s'a închidă acea fabrică, prin urmare aplicarea în toată strictețea lui a tarifului-autonom, refuzînd de a da societății Goetz un beneficiu pentru protejarea industriei sale, ar fi fost a o obliga să părăsească țara, așa după cum am arătat la partea 1-ii.

Vii la partea 2-a acum, dacă prin decisiunea consiliului de miniștri se jicnese interesele țerei chiar dacă măsura ar fi ilegală.

Ne-a vorbit d. Fleva de districtele cari au suferit prin privilegiul ce am acordat fabricii aceștia din Galați. Dacă d. Fleva nu s'ar mărgini a sta totdauna în București, și ar merge și prin țară, dacă ne-ar face onoare și nouă moldovenilor...

D. N. Fleva. Cunosc țara mai bine de cît d-voastre.

D. ministru de externe, P. P. Carp. V'ă recunosc toată superioritatea!

D. N. Fleva. Nu este un merit mare.

D. ministru de externe, P. P. Carp. Cred și eu că nu este un merit mare de a o crede. Dacă ar fi venit d-lui la Piatra, de exemplu, ar fi văzut în ce stare a pus populațiunea tarifului autonom; cîci nu sunt numai proprietari de păduri cari au drept la solicițiunea noastră; cu tariful autonom s'au învînat nu numai sute și sute dar mii de oameni cari trăiau din comerțul de lemnărie. D-sa nu a fost în părțile acelea.

Ei am fost în acele părți și fac apel la oamenii din localitate, ca d-nul Blancfort și la alții din județul Neamțu, să spună cît de greu a fost lovită populațiunea din jos de Piatra prin aplicarea tarifului autonom și care, dacă nu s'ar pune în cumpănă alte interese mai mari, tot ar avea un drept la solicițiunea noastră.

Acum să vedem, oare noi dînd satisfacțiune populațiunii sătenești din districtele de munte de la noi, putem pune în cumpănă dauna altora care poate fi atât de mare în cît nu ar legitima protecțiunea ce am dat acestei populațiuni?

Să vedem, perdut'au sau câștigat'au oare comerțul de lemne ori proprietarii de păduri? Ei susțin că prin măsura luată de guvern nu numai că nu s'a jicnit interesul comerțului nostru de lemne, dar nu s'a jicnit nici chiar interesele proprietarilor de păduri. Ei susțin că prin măsura luată de guvern nu numai că nu s'a jicnit interesul comerțului nostru de lemne, dar nu s'a jicnit nici chiar interesele proprietarilor de păduri, și aceasta pentru un simplu motiv; pentru că odată cu privilegiul ce am dat fabricii Goetz — și prin o întrerupere am spus adineori! — și o repet și aci — că eu singur am dat acestui privilegiu încă la 5 sau 6 fabrici cari aveau capitalul de 50,000 lei cerut de lege, și sunt gata să eu puțin eu eram gata și presupun că și colegii mei de la domeniul e și el gata să facă același lucru; și dacă nu am acordat acest privilegiu la mai multe fabrici este că nu am avut mai multe cereri, și în această privință am urmat după părerea camerei de comerț din Galați care zice: „Nu este mai puțin adevărat că numai atuncî s'ar atinge scopul dorit pentru interesul general al țerei cînd această scutiire ar fi generală pentru fabricanți ca și pentru comercianți, exportatori...”

Totdeauna am avut în vedere, d-lor, a accorda această scutiire în mod general, și cînd a venit cineva și mi-a cerut'o am acordat'o chiar cînd capitalul nu era așa de mare în cît să justifice această măsură.

D. doctor Frumuseanu. Atuncî tariful autonom ce mai însemnează? Cum suferă proprietarii de vite, poate suferi și societatea Goetz.

D. ministru de externe, P. P. Carp. Voiți spune acum ce însemnează tariful autonom.

Odată cu privilegiul care am dat fabricii Goetz, cu scăderea de taxă dată nu numai acestel fabrice, dar și altora, și tutulor a-celora cari se bucură de această scutiire, le-am impus să cumpere și să exporteze 20 la sută din lemnul indigen; și aceste 20 la sută este atîta de însemnat, în cît așa ruga pe onor. d. Fleva, căruia 'i place să răsciască dosarele, să meargă la toți acești fabricanți și să vadă dacă ei nu au dificultăți enorme ca să găsească în țară aceste cantități de lemne, a căror cumpărare le-am impus'o prin decisiunea ce am luat. Căci, d-lor, admînd că nu dăm scutiirea care s'a cerut, ce s'ar fi întemplat? S'ar fi întemplat că se închidea fabrica. Asupra acestui punct nu poate fi absolut nici o iluziune. Se mai întempla

că fabricile cari s'au înființat dupe decisiunea luată de consiliul miniștrilor, nu s'ar mai fi înființat.

Se întempla că proprietarii de lemn românesc nu ar fi avut cumpărători în număr așa de mare cum au astăzi; și s'ar fi întemplat că valoarea lemnului românesc în loc să crească ar fi scăzut. V'ăși întreba dar dacă în urma acestei stări de lucruri, comerțul de lemne al nostru a scăzut sau dacă a sporit? Eu însă, cu date statistice în mîna, pot să v'ă probez că comerțul a sporit, și nu numai comerțul lemnului introdus în țară, dar și comerțul lemnului indigen care ese din țară.

Prin urmare, d-lor, am obținut două lucruri: întîiu o stabiliment industrial de primul ordin a fost scăpat prin acest fapt, și al doilea că acest stabiliment industrial, împreună cu cele-alte, avînd prin decisiunea consiliului miniștrilor posibilitatea de a fasona mult mai mult lemn românesc de cît se fasona înainte, am venit în ajutorul chiar al acelor proprietari cari au așezat de a se plînge în contra decisiunii consiliului de miniștrii. Am vorbit cu marii exploatare și cu marii proprietari de pădure, am vorbit cu unul din cei mai mari arendași de păduri din Moldova, cu d. Ciuntu de la Hangu, care nu numai că este unul din cei mai mari arendași de păduri de munte, dar creează chiar acum un drum de fer pentru exploatarea pădurei de pe Hangu, și are un ferestru nu numai la fața locului, dar și la Galați. Și 'am întrebat: 'i convine d-tale, mare exploatare, această decisiune? Te jignește în interesele d-tale? D-sa 'mi-a răspuns: nu numai că nu m'ă jignește, dar 'mi convine foarte mult numai să 'mi-o acorzi și mie. Atuncî am zis: n'af de cît s'o ceri A ceru'i și 'am acordat'o.

Pentru că, cu aceasta, cu toate că e la graniță, cu toate că moșia Hangu se întinde pînă la pădurile austriece și, prin urmare, el ar fi fost mai întîiu acela care suferea de concurență, el zice: — dă-mi posibilitate să introduc lemne din Austria pentru că alt-fel nu mai am posibilitate de a reexporta lemnul meu.

Iată unde rămîne tariful autonom și iată cum se întemplă un cas unde tariful autonom crezîndu-se că face bine intereselor unei țări 'i face mult mai mult rău de cît bine.

Acum, zice d. Fleva, cum că nu este nici un fel de control; căci cine are să ție control? Și după ce a zis că este ilegal, după ce a zis că este contra intereselor țerei, — și cred că v'am probat că nu este în contra intereselor țerei, — d. Fleva a căutat în ceea-ce zice francezul la bete noire a căutat să dovedească că dacă s'au comis acele ilegalități, că dacă s'a făcut o călcare de lege, dacă s'a jicnit interesele țerei — și eu am dovedit contrariul — este evident că d. Carp care nu este tocmai un ignorant și un om de o inteligență care se poate admite de unii și alții că nu pricepe lucrurile, d. Carp nu a făcut de cît pentru un interes meschin de câștig!...

și că a căutat să clădească o argumentare întreagă a căria consecință logică trebuia fiesse să fie ultima apostrofă cum că d. Carp în aceiași persoană represintă și pe ministru și pe client!... Așa a zis d. Fleva, adevă că acela care dă și acela care se bucură de ceea-ce i-a dat este unul și același.

D. Fleva a zis: ce fel de control exercitați d-voastre? Cum ați putut d-voastră da ordine la vamă ca să nu exercite absolut nici un control?

Iată cum: Nu am nevoie de control! Controlul este chiar în decisiunea guvernului. Se importează o sută metri cubi de lemn brut de butuci; dar spusu-ne-a d. Fleva că se perde din lemnul brut cînd prin mijlocul industriei devine lemn fasonat. Nu ne-a spus. Se perde 40 la sută minimum pentru calitățile cele mai frumoase, căci cînd pentru calitățile cele mai slabe se perd 41 la sută; dar or-cît de frumoase ar fi calitățile lemnului tot-d'auna este 40 la sută scăzămînt între lemnul brut și lemnul fasonat. Aceasta este un lucru care nu se poate contesta.

Acum, cînd eu impun fabricii obligațiunea că, dacă ar importa o sută metri cubi, ea trebuie să exporteze 80 la sută, ce rezultat de aceea? Resultă cum că ea ca să poată exporta 80 dintr'o sută, trebuie neapărat să cumpere 34 la sută lemn pămîntean; pentru că, dacă nu va cumpăra lemn pămîntean, ea nu poate exporta 80 la sută.

Dar, ne zice d. Fleva, cu modul acesta se poate întempla ca ea să vîndă în țară lemnele importate, deși el exportează întreaga cîtimpe pe care o impune legea, și aceasta este o pagubă. Dar este oare o pagubă să consumăm noi în condițiuni egale lemnăritul bun și lemnul nostru să 'l vindem altora? Apoi cu aceasta voiți să clădiți acel eșafodagiu de acuzațiuni din care are să reiasă imoralitatea d-lui Carp!?

Dar cînd autoritățile vamale au zis: Care este controlul meu, și noi am spus că controlul este că, dacă fabrica a importat o sută de metri cubi, trebuie să exporteze ne-apărat optzeci de metri cubi, și în acest cas nu ai nevoie de noul funcționar; pentru că acest control se face de la sine, de oare-ce la intrare se consemnează, de către autoritățile vamale, cantitățile de lemn brut aduse de către fabrică, pentru care plătește o taxă, și pentru ca această taxă să 'i fie restituată fabricii, trebuie să dea probă autorităților

vamale după un timp oarecare că a exportat 80 la sută din lemnul adus și în acest export de 80 la sută intră într-un mod firesc și cele 20 la sută lemn românesc; pentru că dacă ar fi exportat numai lemnul introdus, n'ar fi ajuns să exporteze de cât 60 la sută; și numai în cazul în care noi am fi fixat iufra aceasta de export mai jos decât 60, numai atunci ar fi avut cineva dreptul să ne întrebe unde este controlul nostru; pentru că controlul nostru este acolo, că fabrica se găsește obligată a exporta mai mult lemn decât acela care 'l importează; este obligată de a vinde la străini, pe lângă lemnul care 'l aduce din Bucovina, și o parte din lemnele produse în țara românească.

Al doilea punct care a servit la clădirea șafadagiului de acușăni, de imoralitate, pentru d. Fleva, a fost că d-sa zice: d-voastră care cheltuiți atâtea bani, d-voastră care aveți să veniți cu noue impozite, aruncați milioanele așa, fără nici o socoteală!

Ei bine, ia să vedem ce milioane am aruncat?

Dacă nu se da scutirea aceasta, desigur d-lor că se încheia nu numai fabrica Goetz, dar și alte fabrici; pentru că d. Fleva singur a recunoscut că taxa aceasta de 15 lei la metru cubic este o adevărată prohibiție, și dacă s'ar fi închis aceste fabrici, ce s'ar fi întâmplat? S'ar fi întâmplat că nu se mai introducea în România nici o surcică de lemn străin și prin urmare, ca consecință, nu s'ar fi plătit la graniță absolut nici o taxă. Prin urmare, menținându-se tariful autonom, crede d. Fleva că am putea noi percepe la vamă milioane din lemnele care n'ar intra în țară? Aceasta este iarăși una din iluziunile d-lui Fleva, iluziune pe care meseria mea de ministru mă obligă s'o distrug; căci altminterea nu aș avea nici un motiv să mă ocup de iluziunile d-sale.

Așa dar paguba, adică deficitul provenit dintr-o intrare a unor taxe în casa vamei, care n'ar fi avut loc, nici odată nu se poate admite. Dar mai zice d. Fleva: Ați perceput și ați dat înapoi, și prin urmare ar fi trebuit cel puțin acei 750,000 lei încasați pentru 50,000 de metri cubi, să-l rețineți în lăzile Statului fără să-i dați înapoi.

Ei bine, să vedem dacă este așa.

Pe baza tarifului autonom și în virtutea legilor și regulamentelor care regulează traficul, oricine are dreptul să facă ca, orice marfă ar voi, să treacă pe la noi și să o întreprindem undeva, fără ca pentru aceasta să fie obligat a plăti taxa de intrare, însă cu condiție că marfa nu poate sta în întreprindere un spațiu de timp prea îndelungat, că trebuie, ori să o transforme și să o exporteze, ori dacă nu, se consideră marfa ca naționalizată și atunci trebuie să plătească taxa de intrare.

Pentru aceasta chiar se ia de către Stat o garanție, cerându-se pentru fiecare obiect de transit o sumă oarecare ce se depune în cazul de față, — presupun că în toate cazurile, — la casa de depuneri; și această sumă e suma la care a făcut aluziune d. Fleva. Acum naște întrebarea dacă nu a stat trei luni. Aici nu am absolut nimic de zis; eu cred că a stat trei luni mai mult, însă pentru aceasta a fost o decizie, a trebuit să stea; a fost o decizie a predecesorilor mei care au făcut această favoare, de a ține încă 3 luni sau 6 luni mai mult lemnele în întreprindere decât ar fi fost în drept să le țină. Aceasta este o dispoziție a cărei răspundere o declinăm într-un mod absolut, cu toate că recunosc că guvernul era în drept de a face o asemenea favoare; pentru acele lemne antrepozitate, se acordă o scutire de taxe.

Aș vrea să știu în virtutea cărei legi vamale aș fi putut eu interpreta lucrul așa că, atunci când s'a acordat scutirea de taxe pentru marfa întreprindată, că atunci când marfa întreprindată putea să iasă fără nici o plată, când se declară că e indilerent dacă marfa a venit astăzi în țară, ori dacă marfa a fost întreprindată, pentru că trebuie s'o exporteze din nou, și trebuia s'o exporteze din nou numai în cantitatea în care a intrat în țară, în așa condiție în cât trebuia să mai adăogă încă lemne indigene, — aș vrea să știu, zic, în virtutea cărei legi vamale aș fi fost eu în drept să cer de la compania Goetz taxă de vamă pentru lemnele antrepozitate conform cu legea noastră?

O voce Ar fi fost o nedreptate.

D. ministru de externe, P. P. Carp Ar fi fost nu o nedreptate, ar fi fost o spoliare!

Prin urmare, vedeți că și acest al doilea fapt din care deduce ca consecință logică d. Fleva acușă de imoralitate contra mea, nu e basată absolut pe nimica. Dar se întreabă: "Cui prodest?" S'au făcut această favoare? V'am arătat că s'a făcut în favoarea interesului unui stabiliment mare de industrie, și interesul acestui stabiliment, nu numai că nu e contrariu, dar concordă cu interesul societății întregi. Însă d. Fleva zice: aveți doi colegi acolo. Neg absolut; nici d. Marghiloman, nici d. Germani nu au absolut nici o acțiune în întreprinderea Goetz.

D. Fleva Dar membru în consiliul de administrație ce este?

D. ministru de externe, P. P. Carp Nu e membru în consiliul de administrație. D. Germani, ca casă de bancă, era unul din reprezentanții unora din cei mai mari acționari ai companiei Goetz, partea fran-

cesă a companiei care are nu mai puțin de cât 2 milioane la această întreprindere; aceștia aveau ca reprezentant pe d. M. Germani. D-sa, deci, nu figura în consiliul de administrație de cât ca reprezentant al altora; prin urmare, nu avea nici un interes acolo, și din ziua în care a devenit ministru, d. M. Germani a părăsit reprezentanța acelei societăți.

Cât pentru colegul meu, d. Al. Marghiloman, d-sa este față și va răspunde singur la partea pur personală din discursul d-lui Fleva.

Cum vedeți, d-lor, ca să mă resum, nu este absolut nimic ilegal în deciziunea luată de consiliul de miniștri, nu este absolut nimic contra intereselor țerei în această decizie, nu poate fi nici vorba măcar de un interes personal al unuia sau altuia din membrii consiliului de miniștri care au semnat acest jurnal.

Acum, cum că din toate lucrurile se pot face acușări, se poate; cine zice control zice și suspiciune, căci, dacă n'ar fi suspiciune, n'ar fi nevoie de control; și recunoscând aceasta, recunosc și dreptul fiecărui senator și deputat de a suspecta înainte de toate și acțiunile; și dacă voii — cu toate că nu împărtășesc această părere — chiar intențiunile; și căci numai așa se poate exercita un control sever. Nu recunosc însă dreptul, odată ce s'a stabilit faptele, nu recunosc dreptul de a suspecta intențiunile unor oameni care s'au silit din toate puterile a protejeze interesele țerei în modul cel mai absolut.

CRONICA ZILEI

D. I. Gh. Ghica s'a confirmat în funcțiunea de ajutor de primar al comunei urbane Iași, în locul d-lui P. Nițescu, revocat.

D. G. Căpitănescu s'a confirmat în funcțiunea de ajutor de primar al comunei urbane Buzău, în locul vacant.

D. Stan Stănuțescu s'a confirmat în funcțiunea de ajutor de primar al comunei urbane Brăila, în locul d-lui N. Negrescu, demisionat.

D-nii Elefterie Ionescu și Alexandru Fabiu Bădescu, absolvenți cu diplomă ai școlii naționale de poduri și șosele, actuali ingineri asistenți la serviciul podurilor și docurilor, sunt admiși în cadrele corpului de conducători și ingineri civili ai Statului cu gradul de elevi-ingineri.

D. G. Jocu, medic-veterinar, este numit în postul de șef al lucrărilor fiziologice de la școala de medicină veterinară.

Prea Sântia Sa Părintele Episcop al eparhiei Argeșului a dăruit muzeului de anticități un manuscris ecleziastic din timpul mitropolitului Ștefan, intitulat "Liturgia Arhieriească", scris cu caractere, ornamente, și arabescuri distinse în limbele: română, greacă și slavă.

Ministerul afacerilor străine al Angliei a comunicat că în luna Iunie viitor va avea loc, în parcul cel mare Windsor din Londra, o expoziție de agricultură, sub președinția M. S. Reginei Victoria, pentru celebrarea aniversării a 50-a a fundațiunii societății regale de agricultură.

Președintele activ al acestei societăți este A. S. R. Principele de Wales; scopul acestei expoziții este să reprezinte în mod cât se poate mai complet toate ramurile de agricultură cu care se încheie Anglia, și pre acest sfârșit se vor împărți premii în valoare de 12.000 lire sterline.

CORPURILE LEGIUITOARE
(SESIUNE ORDINARA)

Camera

Sedința de la 11 Februarie 1889

D-nii Tăpârdea, I. Oroveanu și C. Cogașniceanu fac diferite comunicări biurolui. Acesta din urmă interpelează ministerul afacerilor streine în privința șeselor de reprezentare ce le-au primit un însărcinat de afaceri al nostru la Viena, pe când nu avea dreptul de cât la a treia parte.

D. Al. Marghiloman depune pe biurol Camerai proiectul relativ la linia ferată Galați-Bărlad (Aplause).

Camera intră în ordinea zilei, care conține legea relativ la modificarea taxei asupra spirtuoaselor.

Se citește articolul 8, relativ la imprimarea primei de export.

D. Valerian Urseanu e de părere că această primă nu trebuie suprimată, căci această suprimare ar lovi întregul nostru sistem economic protecționist.

Oratorul arată marea importanță a acestei prime și spune că disparițiunea primei ar lovi atât în vâlnțele său povernele noastre prin concurența ce s'ar naște, cât și în industria creșterii vitelor, care la noi e foarte dezvoltată.

D. Valerian Urseanu face o comparație a diferitelor state care au sau nu primă de export și conchide că cele mai civilizate state au prime de export.

Oratorul spune, sfârșind, că va prezenta un amendament.

D. G. Duca susține desființarea primei de export. D-sa combate argumentele d-lui Ursianu, și arată că nu e adevărat că statele civilizate toate au primă de export, astfel Anglia nu are primă, Germania asemenea, și nici noi nu trebuie să o avem, căci astfel numai industria noastră nu poate să progreseze. (Aplause).

D. ministru de finanțe Menelas Germani arată cu date sigure că nici o fabrică sau vâlniță nu s'a format în vederea primei de export.

Că această primă în loc de a fi în avantajul industriei noastre este în desavantajul ei, aceasta o arată d. ministru până la evidență. Oratorul spune că această suprimare e în avantajul micilor industriași care au nevoie de încurajare (Aplause).

Se cere închiderea discuției.

D. L. Catargiu vorbește contra închiderii și spune că chestiunea e de prea mare importanță pentru a se trece cu prea mare ușurință asupra ei.

Pusă la vot discuția se închide.

D. Constantinescu, raportor; citește 2 amendamente, cari se resping succesiv, cel d'antel prin ridicare de mână, iar cel d'al doilea, susținut de d. L. Catargiu, cu 84 bile negre, contra 48 albe.

D. Ștefăneanu propune un articol prin care să se prevadă scutirea de taxă pentru cultivatorii de vii și livezi, cari au fost bătuți de piatră și au avut distrusă recolta.

D. ministru de finanțe recunoaște buna intenție a propunătorului, dar nu se poate alia la propunerea d-sale, cel puțin cu ocazia legii de față, căci ar trebui făcută pentru aceasta o lege egală care să scutească nu numai pe muncitorii podgoriei dar și pentru câmpenii cari nu suferă mai puțin de flagelul grindinei. Nu se pot face asemenea legi parțiale.

D. Cogașniceanu e de părere d-lui ministru, căci, zice d-sa, s'ar naște o mare perturbație în perceperea veniturilor statului, căci dacă s'ar primi scutirea în cas de piatră a viilor și livezilor de taxe, ar fi neapărată necesitate să se scutească de dări către stat și moșile a căror recoltă a fost distrusă de flagel.

Se cere închiderea discuției, care se votează de și d. Iancovescu e contra; iar articolul adițional al d-lui Ștefăneanu se respinge.

Se mai respinge un alt articol al d-lui Nădejde, care cerea să se considere ca foncieră taxele percepute pe vii (ilaritate). Articolul 8 pus la vot se primește.

La articolul 9 d. ministru al finanțelor propune o nouă redigere, care e aproape de sensul articolului comitetului delegaților. Pus la vot articolul se primește fără discuție.

D. Președinte, articolele toate fiind votate, voește să pue la vot în întregime legea, dar mai întâi întreabă pe d. ministru al finanțelor dacă se asociază la toate articolele ast-fel amendate.

D. ministru răspunde că primește toate articolele, afară de al treilea ast-fel cum e amendat.

D. Paladi în chestie de reglament, zice că atunci când banca ministerială nu se asociază la o lege, discuția trebuie amânată. Camera amână discuția pe Marți.

Sedința se suspendă pe 10 minute. La redeschiderea d. Iancovescu se încearcă a arăta că nu e conform regulamentului amânarea.

D. ministru, Al. Lahovari explică d-lui Iancovescu că legea nu se opune la ceea ce Camera vrea să voteze, și ea dacă vrea poate să amâne discuția sau să respingă amânarea.

Camera primește amânarea pe Marți. Se procede la alegerea celor 21 membri ai comisiilor relative la ministerul de resbel. Se însărcinează cu despuieră scrutinului d. vice-președinte Ilariu Izvoranu și doi d-ni secretari, dupe propunerea d-lui ministru de resbol.

În privința ordinii zilei se naște o discuție la care iau parte d-nii Ionel Grădișteanu, N. Ceaur Aslan, N. Ionescu și G. Paladi. Dupe propunerea susținută de acest din urmă Camera hotărăște a consacra restul ședinței la votarea de indigenate.

Se votează recunoașterea de cetățean a d-lui Ștefanidi, și mai multe alte indigenate. Sedința se ridică la ora 5 și un sfert.

Senatul

Sedința de la 11 Februarie 1889.

D. Raportor citește din nou propunerea d-lui V. A. Urechiă, relativ la înființarea unei legi pentru conservarea monumentelor naționale istorice.

D. ministru al lucrărilor publice Al. Marghiloman înaintează deliberării Senatului mai multe proiecte de legi.

D. Președinte la ordinea zilei avem mai multe indigenate.

D. Nicolae Crețulescu arată că Camera a acordat o subvenție de 30.000 lei Ateneului român, prin care această instituție vrea să și plătească dobânzile și să finească cu construcția. Apoi Ateneul a mai cerut Camerai să fie considerat ca fiind juridică și m'o mir de ce la Senat n'a venit până acuma. De aceia rog pe cel competent să aduce proiectul de lege de urgență și aci.

D. Alex. Marghiloman roagă pe d. antevorbitor să nu și mai formuleze cererea d-sale în scris, căci promite Senatului că la începutul săptămânii viitoare să aducă proiectul de lege.

D. Ianov arată băncel ministeriale că în Decembre 1887 s'a făcut o lege în Camera prin care s'a dispus ca din 17 milioane, să se ia 3 milioane pentru construirea de docuri la Galați, Iași și Craiova. Nu știu ce e cauza, de până azi o atare lege încă n'a venit și la Senat; de aceea roagă pe d. ministru al lucrărilor publice să spună ce crede că e de făcut cu acest proiect de lege?

D. ministru al lucrărilor publice sunt în măsură a vă da explicări, dar nu tocmăi date amănunțite. Guvernul a retras o atare lege, în care se prevedea 5 orașe spre înființarea de docuri în: Galați, Brăila, Iași, Craiova și Constanța. Dar s'au remaniat planurile, de oare-ce cele primitive nu erau priincioase. După studiul s'a văzut că creditul de 17 milioane cu bazinuri în porturi nu e îndestulător. De aceea am propus Camerai o cerere, ca bazinele să se facă din creditul la Galați și al Brăilei. Guvernul e silit a retrage acest proiect de lege ca nefiind economic pentru Stat.

D. Ianov se declară întru câtva satisfăcut cu cele zise de d. Ministru, dar roagă banca ministerială să nu lase lucrurile baltă.

D. P. Grădișteanu vrea să atragă atenția d-lui ministru asupra proiectului de lege în chestie, care se votează de un corp legislativ pe cale constituțională, pe care nu'l mai poate retrage ministerul.

D. Nic. Fleva întreabă guvernul, dacă s'a meditat bine chestia docurilor și a bazinurilor?

D. Alex. Marghiloman în privința chestiei constituționale se servește de cele zise de d. Fleva, și 'l arată că de câte ori un proiect de lege a venit din inițiativa guvernamentală, guvernul și'l poate retrage, până când nu e votat definitiv de ambele corpuri legiuitoare.

După ce însă s'a observat că ar fi neeconomic pentru Stat s'a retras. Lăsați la o parte bazinurile neindestulătoare de la noi, pentru că ale noastre de la Brăila sunt mai mari ca cele de la Bremen.

Vă rog dar d-lor Senatori, că dacă aveți vro' nedumerire să mi adresați personal chestiunea.

D. P. Grădișteanu adresează d-lui Ministru de interne o interpelare relativ la tîrgul Strehai din Mehedint, dacă trebuie a se mai menține Strehai dreptul d'a mai avea tîrg; că există o complectă disordine de oare-ce acest tîrg a devenit pentru țărani un centru de neregularități? Toate acestea le adresează, dar fără însă a fi considerat de obstrucționist.

D. Președinte să începem cu indigenatele și mai întâi cu recunoașterile.

Se votează recunoașterea calității de cetățean român d-lui Vasile Popazu cu 45 bile albe contra 8.

De asemenea a d-lui **Ioan Eremia** român din Transilvania, doctor în medicină, asistent la institutul de bacteriologie (Babeș) cu 46 bile albe, contra 5 negre.

Mai multe împămînteniri cu dispensă de stagiu se declară nule în vot, nefîntrunind numărul de voturi cerut de lege.

D. Theodosiad citește petiția d-lui Anton Arion, prin care cere a se reabilita în drepturile sale civile și politice, pentru care scop roagă pe Senat a face o lege în această privință.

D. P. Grădișteanu se urcă la tribună spre a lămuri calea de procedură. Petiția în chestie trebuie să se citească în trei ședințe consecutive, apoi să se aleagă comisia.

Senatul adoptă. Sedința publică se ridică.

MAINOU

Ieri de dimineață d. P. P. Carp a fost primit de M. S. Regele cu care s'a întreținut mult timp.

Au lucrat azi dimineață cu M. S. Regele dd. miniștrii Lahovari și Maiorescu.

După demisiunea d-lui Stoenescu de la primărie, consiliul comunal a votat Sămbătă seara numirea ca inginer șef al orașului a d-lui Ion B. Cantacuzino.

D. Cantacuzino, unul din specialiștii cei mai în vază ce avem, om de o probitate de toți recunoscută, a servit mult timp ca șef de con-

strucțiunii la căile ferate; în cele din urmă d-sa avea mai multe întreprinderi de lucrări publice precum era, între altele, facerea pereului de la Severin.

Comuna București a făcut astfel o achizițiune cât se poate de utilă.

Feridun bey, noul ministru otoman, și-a prezentat ieri la amiazi scrisorile sale de acreditare, în audiență solemnă la Palat.

Aseară, ministrul afacerilor streine au avut la masa sa pe d. Hooricks, decanul corpului diplomatic, pe d. și d-na Rajovic, ministrul Serbiei, pe dd. miniștrii prinț Știrbey și A. Marghiloman, pe d. și d-na Ferechidy de la casați, pe d. și d-na Vlassov de la legațiunea rusească, pe d-soara Știrbei, pe d. și d-na C. Sturza.

La recepțiunea de seara au fost: ministrul Germaniei și d-na de Bulow, ministrul francez și d-na de Coutouly, colonelul și d-na de Poppen, d. și d-na Al. Lahovary, d. M. Germani, prințesa și d-soara Ghica, d. și d-na G. Filipescu și d-soara A. Balș, d-soara Davila, d. și d-na Jacques Negruzzi, Feridun bey, dd. Miclescu, C. Lahovary, G. Beldimano, d. și d-na Gr. Triandafil, d. Gacher, d. Ghica-Comănești, d. Berthy etc.

Au apărut la Paris, în edițiunea Rotschild, primul volum al operii d-lui Odobescu, *Le trésor de Pietroasa*.

Această operă de erudițiune, monument neprețuit de arheologie, este editată cu un lucc și o artă infinită.

Votul legii spirtuoaselor lăsat pe mâine, Marți, nu este de natură de a încerca vre-o întârziere. Discuțiune generală nici că mai e necesară, deoarece ministrul finanțelor a declarat că nu primește amendamentul art. II, exclusiv pentru a și rezerva dreptul de a cere Senatului modificarea lui.

Deaminteri, și din acest amendament guvernul nu primește numai scutirea care s'a dat plantațiilor de 100 de pruni, scutire care ar zădărnici percepțiunea imposibilă. D. Germani acceptă chiar reducțiunea taxei pe făcut-o Camera de 10 lei pe hectarul de pruni și de 2 lei pe cel de viie.

Ultime Depesi Telegrafice
ALE ROMANIEI LIBERE.

Viena, 23 Februarie.

Comisiunea Camerai pentru proiectul de înființare a unor camere de lucrători a ascultat azi pe 25 experți lucrători din toate naționalitățile.

La prima întrebare dacă Camerele, în forma propusă pentru constituirea lor sunt reprezentative adevărate și vrednice de dorit a intereselor economice și politice ale clasei lucrătoare, minoritatea a răspuns negativ, iar majoritatea n'a dat adesiunea sa de cât sub reserva.

Camera primește dreptul de a alege deputați în parlament. Supra acestui punct, aproape toți experții sunt unanim a reclama sufragiu universal, zicend că acest drept eventual de sufragiu rezervat Camerai lucrătorilor nu face de cât se creeze un expedient provizoriu în vederea sistemului de reprezentare a intereselor ce există într'adevăr în Austria.

Londra, 23 Februarie.

Indată după desbaterile adresate ca răspuns la discursul tronului, guvernul va provoca discuțiunea bilor cari sporesc cheltuielile marinei și armatei.

Nu se prevede că votul asupra amendamentului Morley privitor la administrația Irlandei va avea loc înainte de Joi.

Sofia, 23 Februarie.

Guvernul desminte formal știrea după care Stambuloff ar fi trimis o deputațiune pe lângă generalul Ignatieff.

Paris, 24 Februarie.

În urma fermei atitudine a d-lui Constant, ministru de interne în privința Camerilor, sindicatele uviere care trebuie să aibă loc azi, e probabil că ziua se va petrece fără incidente grave.

VIN NEGRU
de Oravița și Golu-Drancea
Vechi de 4 ani, calitate superioară
tuturor altor vinuri.—15 fr. vadră și
ALB DE DRAGAȘANI
din recolta anului 1883.—15 fr. vadră la
PAUN POPESCU & C^{omp}
18, STRADA LIPSCANI 18.

